

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2022-08-04
Besvaras senast
2022-08-18

Till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1835 Återlämnande av Łaskis stadgar till Polen

I en skriftlig fråga (2021/22:1800) undrade jag om utrikesministern skulle kunna tänka sig att visa välvilja genom att ta initiativ till att återlämna Łaskis stadgar till Polen med anledning av den betydelse som dokumentet har för Polen och hur snabbt Polen agerat för vårt lands säkerhet i samband med ratificeringen av vårt medlemskap i försvarsalliansen Nato.

Bakgrunden till frågan är att Łaskis stadgar har en alldeles särskild betydelse i Polen och dessutom är det första illustrerade trycket i Polen. Łaskis stadgar, som sedan 2016 finns med på Unescos världsarvslista, listar alla stadgar, adelns privilegier, Magdeburgs stadslag, privilegiet för judar från 1264 och internationella fördrag gällande i kungariket Polen. De antogs i Radom den 30 maj 1505. Det trycktes tolv exemplar på pergament för de viktigaste ämbetsmännen i staten och runt 150 exemplar på papper för kyrkokapitel och landdomare. Kungen fick en officiell pergamentkopia, snörad och förseglad med ett stort kronsigill så att inget kunde läggas till det. Enligt uppgift finns endast två exemplar av pergamenten kvar. Ett exemplar finns i The Central Archives of Historical Records i Warszawa. Det andra exemplaret finns i Sverige och förvaltas, enligt utrikesministerns svar på min fråga, av Uppsala universitet.

Jag hävdade i min första fråga att exemplaret som förvaltas i Uppsala hade tillförsäkrats genom plundring på 1600-talet tillsammans med andra ovärderliga skatter av polsk kultur. Det var en uppgift som jag tidigare fått.

Utrikesministern skriver i sitt svar att ”en restriktiv inställning till återlämning av krigsbyten är inte unik för Sverige; en restriktiv internationell praxis kring krigsbyten som erövrats i historisk tid delas av flertalet stater. Krigsbyten från 1600-talet är rättmätiga erövringar enligt dåtida folk rätt”.

Vidare skriver hon att ”därutöver kan frågor som rör återlämnande av kulturhistoriska föremål generellt vara komplexa och det kan också i vissa fall vara svårt att avgöra vilken stat eller fysisk person som föremål skulle överlämnas till”.

I detta fall råder det knappast några tvivel om vilken stat som dokumentet skulle överlämnas till. En stat som dessutom på ett säkert sätt kan omhänderta och förvalta det.

Jag har dykt djupare i frågan och enligt Uppsala universitetsbibliotek tyder det mesta på att det svenska exemplaret inte tillkommit genom plundring på 1600-talet. ”På bokens titelsida finns nämligen kung Gustav II Adolfs namnteckning och året 1616. Detta är för tidigt för att vara ett krigsbyte - det första stora bokliga krigsbytet som var sanktionerat av den svenska staten togs vid ockupationen av Riga 1621. Det var inte heller praxis att kungen själv skrev sitt namn i de böcker som togs som krigsbyten. Hans namnteckning antyder istället att kungen har fått boken som gåva av någon högt uppsatt person, som vi idag inte kan identifiera. Och Gustav Adolf har uppskattat gåvan så mycket att han har införlivat boken i sin egen boksamling”, skriver Uppsala universitetsbiblioteks avdelning för specialsamlingar.

Men även om det svenska exemplaret av Łaskis stadgar vore ett krigsbyte anser jag inte att detta skulle sätta en ny praxis och att alla krigsbyten per automatik skulle återlämnas.

Enligt uppgift förvaras det svenska exemplaret i bibliotekets säkerhetsmagasin under jord och är således inget lättillgängligt dokument för svenska folket utan måste särskilt beställas fram till specialläsesalen på entréplanet. Och svenska folkets intresse av dokumentet torde vara ganska obetydligt. Däremot är det, som sagt, av särskild betydelse för Polen. Och det vore en fin gest från Sverige att då återlämna det när nu Polen uttrycker en sådan särskild önskan.

Utrikesministern uttrycker dock i sitt svar att hon inte avser att ta initiativ till ett återlämnande av Łaskis stadgar till Polen, vilket är beklagligt.

Mot bakgrund av den nya informationen om dokumentet och att ett återlämnande inte skulle sätta någon ny praxis vad gäller återlämnande av krigsbyten, då det tyder på att det inte är ett krigsbyte, vill jag ställa följande fråga till utrikesminister Ann Linde:

Skulle ministern kunna tänka sig att visa välvilja till Polens önskningsar om att få tillbaka Łaskis stadgar genom att ta initiativ till att återlämna dokumentet med anledning av den betydelse som dokumentet har för Polen jämfört med Sverige?

.....

Björn Söder (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck